

มติมหาเถรสมาคม

ครั้งที่ ๑๐/๒๕๕๙

สำนักเลขาธิการมหาเถรสมาคม

มติที่ ๒๑๓/๒๕๕๖

เรื่อง การพิจารณาศึกษาพระราชบัญญัติคณะสงฆ์และกฎหมายมหาเถรสมาคม

เรียน ผู้อำนวยการสำนักเลขาธิการมหาเถรสมาคม

ในการประชุมมหาเถรสมาคม ครั้งที่ ๑๐/๒๕๕๙ เมื่อวันที่ ๒๘ เมษายน ๒๕๕๙ เลขาธิการมหาเถรสมาคมเสนอว่า คณะกรรมการการศึกษา ศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรม วุฒิสภา ได้มีหนังสือแจ้งสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ เสนอขอปรับปรุงแก้ไขกฎหมายมหาเถรสมาคม ฉบับที่ ๒๕ (พ.ศ. ๒๕๕๑) ว่าด้วยการแต่งตั้งถอดถอนพระสังฆาธิการ ข้อ ๔ “ในกฎหมายมหาเถรสมาคมนี้ พระสังฆาธิการ หมายถึงพระภิกษุผู้ดำรงตำแหน่งปกครองคณะสงฆ์ ดังต่อไปนี้...” เป็น “ในกฎหมายมหาเถรสมาคมนี้ พระสังฆาธิการ หมายถึง พระภิกษุผู้ดำรงตำแหน่ง ดังต่อไปนี้...” นอกจากที่แก้ไข ขอให้เป็นไปตามข้อความเดิม เนื่องจากมีผู้ร้องเรียนเรื่องการวินิจฉัยข้อกฎหมายเกี่ยวกับสถานะของเจ้าอาวาส เพราะตำแหน่งเจ้าอาวาส รองเจ้าอาวาส และผู้ช่วยเจ้าอาวาส ไม่ใช่ตำแหน่งปกครองคณะสงฆ์ แต่เป็นเพียงตำแหน่งปกครองบรรพชิตและคฤหัสถ์ที่มีที่อยู่หรือพำนักอาศัยในวัดเท่านั้น ด้วยเหตุผลดังนี้

๑. ตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕ แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๓๕ หมวด ๓ การปกครองคณะสงฆ์ บัญญัติเฉพาะตำแหน่งเจ้าคณะตำบลขึ้นไป ไม่มีตำแหน่งเจ้าอาวาส รองเจ้าอาวาส ผู้ช่วยเจ้าอาวาส แต่กฎหมายมหาเถรสมาคม ฉบับที่ ๒๕ (พ.ศ. ๒๕๕๑) ว่าด้วยการแต่งตั้งถอดถอนพระสังฆาธิการ กำหนดให้พระสังฆาธิการรวมถึงเจ้าอาวาส รองเจ้าอาวาส และผู้ช่วยเจ้าอาวาส เป็นพระภิกษุผู้ดำรงตำแหน่งปกครองคณะสงฆ์ จึงขัดแย้งกัน

๒. ในพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ “คณะสงฆ์” หมายถึงเฉพาะพระภิกษุเท่านั้น ไม่เกี่ยวข้องด้วยบรรพชิต คือ สามเณรและคฤหัสถ์ แต่ตามมาตรา ๓๗ ระบุว่า เจ้าอาวาสมีหน้าที่...ปกครองและสอดส่องให้บรรพชิต... เป็นธุระในการศึกษาอบรมและสั่งสอนพระธรรมวินัยแก่บรรพชิต ... การที่กฎหมายมหาเถรสมาคมกำหนดว่า พระสังฆาธิการรวมถึงเจ้าอาวาส รองเจ้าอาวาส และผู้ช่วยเจ้าอาวาส เป็นพระภิกษุผู้ดำรงตำแหน่งปกครองคณะสงฆ์ จึงคลาดเคลื่อน

๓. ตามพระธรรมวินัย สงฆ์ หมายถึง พระภิกษุตั้งแต่ ๔ รูป ขึ้นไป ดังนั้น พระภิกษุผู้ดำรงตำแหน่งปกครองคณะสงฆ์ จึงต้องมีพระภิกษุในปกครองอย่างน้อย ๔ รูปขึ้นไป แต่วัดจำนวนมากมีพระภิกษุจำพรรษาไม่ถึง ๔ รูป การกำหนดให้เจ้าอาวาสเป็นผู้ดำรงตำแหน่งปกครองคณะสงฆ์จึงขัดแย้งกับพระธรรมวินัย ขอให้นำเสนอมหาเถรสมาคมเพื่อโปรดพิจารณา

สำนักเลขาธิการมหาเถรสมาคมพิจารณาแล้ว ขอเรียนดังนี้

๑. สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี ได้เคยมีหนังสือเสนอแนะของคณะกรรมการการศึกษา ศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรม วุฒิสภา แจ้งสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ เพื่อพิจารณากรณี สมาคมพุทธศาสน์สัมพันธ์ได้ร้องขอความเป็นธรรมต่อคณะกรรมการการศึกษา ศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรม วุฒิสภา เกี่ยวกับเจ้าอาวาสประสบปัญหาถูกบังคับข่มขู่ให้ดำเนินการเอื้อประโยชน์แก่บุคคลบางคน โดยอ้างสถานภาพของเจ้าอาวาสว่า เป็นเจ้าพนักงาน ซึ่งไม่ได้รับการปฏิบัติที่เสมอภาคเท่าเทียมกันกับบุคลากรในศาสนาอื่นซึ่งไม่ได้เป็นเจ้าพนักงาน ตามหนังสือสำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี ที่ นร ๐๔๑๑/ลร.๔/๑๕๐ ลงวันที่ ๑๕ พฤศจิกายน ๒๕๕๘ ซึ่งสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ได้มีหนังสือเรียน เลขาธิการนายกรัฐมนตรี ตามหนังสือสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ที่ พศ ๐๐๐๖/๕๔ ลงวันที่ ๑๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๙ ว่า นับตั้งแต่พระพุทธศาสนาเข้ามาเผยแผ่ในประเทศไทย นักบวชในพระพุทธศาสนามีแต่พระภิกษุและสามเณรเท่านั้น มีภาระหน้าที่รับผิดชอบในด้านการศึกษาและเผยแผ่พระธรรมวินัยตามหลักคำสอนของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า โดยเฉพาะเจ้าอาวาสวัด ซึ่งเป็นผู้ดำรงตำแหน่งทางการปกครอง การที่กฎหมายได้บัญญัติอำนาจหน้าที่ดังกล่าวไว้ก็เพื่อให้การปกครองคณะสงฆ์และการจัดการศาสนสมบัติเป็นไปด้วยความเรียบร้อย ซึ่งอำนาจหน้าที่จะแตกต่างจากศาสนาอื่น ๆ ตามแต่สถานะของแต่ละศาสนา เจ้าอาวาสในฐานะที่เป็นเจ้าพนักงานจึงมีฐานะนอกเหนือจากบุคคลธรรมดาบางประการ เนื่องจากอำนาจหน้าที่ที่ต้องปฏิบัติให้มีผลในทางคุ้มครองและผลในทางควบคุมบุคคลผู้เป็นเจ้าพนักงาน ผลทั้งปวงที่ว่านี้จะมีได้ก็ต่อเมื่อเป็นกรณีเกี่ยวเนื่องกับหน้าที่การงานของบุคคลนั้น ๆ ประกอบกับเหตุผลในการออกพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ ก็เพื่อประสงค์จะคุ้มครองพระสังฆาธิการระดับเจ้าอาวาส เนื่องด้วยมีภาระหน้าที่ต้องบริหารจัดการวัด ซึ่งอาจถูกบุคคลภายนอกเข้ารบกวนหรือคุกคามได้

พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕ แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๓๕ มาตรา ๑๕ ตรี ได้บัญญัติให้อำนาจหน้าที่มหาเถรสมาคมบริหารการปกครองคณะสงฆ์ โดยตรากฎมหาเถรสมาคม ออกข้อบังคับ วางระเบียบ ออกคำสั่ง มีมติหรือออกประกาศ โดยไม่ขัดหรือแย้งกับกฎหมายและพระธรรมวินัยใช้บังคับได้ และจะมอบอำนาจให้พระภิกษุรูปใด

หรือคณะกรรมการหรือคณะอนุกรรมการใดที่แต่งตั้ง เป็นผู้ใช้อำนาจหน้าที่แทนก็ได้ เพื่อให้การปกครองคณะสงฆ์เป็นไปด้วยความเรียบร้อย

การตรากฎหมายเถรสมาคม ฉบับที่ ๒๔ (พ.ศ. ๒๕๔๑) ว่าด้วยการแต่งตั้งถอดถอนพระสังฆาธิการ มหาเถรสมาคมได้อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๑๕ ตีร มาตรา ๒๐ ทวิ และมาตรา ๒๓ แห่งพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕ แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๓๕ (เดิมเป็นกฎหมายเถรสมาคม ฉบับที่ ๕ (พ.ศ. ๒๕๐๖) ว่าด้วยการแต่งตั้งถอดถอนพระสังฆาธิการ และที่แก้ไขเพิ่มเติม (พ.ศ. ๒๕๐๙) (พ.ศ. ๒๕๒๑) ยกเลิกโดยกฎหมายเถรสมาคม ฉบับที่ ๑๖ (พ.ศ. ๒๕๓๕) ว่าด้วยการแต่งตั้งถอดถอนพระสังฆาธิการ และกฎหมายเถรสมาคม ฉบับที่ ๒๐ (พ.ศ. ๒๕๓๖) แก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายเถรสมาคม ฉบับที่ ๑๖ (พ.ศ. ๒๕๓๕) ว่าด้วยการแต่งตั้งถอดถอนพระสังฆาธิการ เหตุผลในการประกาศใช้กฎหมายเถรสมาคม ฉบับที่ ๕ (พ.ศ. ๒๕๐๖) คือ เนื่องด้วยการปกครองคณะสงฆ์อันอยู่ในหน้าที่ของเจ้าอาวาส และเจ้าคณะชั้นต่าง ๆ ตามลำดับจะบังเกิดผลสมบูรณ์มีความเจริญรุ่งเรืองหรือบกพร่องเสียหายแก่คณะสงฆ์ย่อมอาศัยคุณสมบัติของผู้ปกครองเป็นส่วนสำคัญ ฉะนั้น หลักเกณฑ์และวิธีการแต่งตั้งเจ้าอาวาส เจ้าคณะ และผู้รักษาการแทน จึงสมควรกำหนดโดยถือความรู้ความสามารถและความประพฤติเป็นหลักในการคัดเลือก สำหรับวิธีการแต่งตั้งควรจะต้องผ่านการพิจารณาของผู้บังคับบัญชาโดยรอบคอบตามลำดับชั้น เพื่อให้ได้ผู้ปกครองคณะสงฆ์ที่มีคุณสมบัติเหมาะสมกับตำแหน่ง ส่วนการถอดถอนจากตำแหน่งนั้น กำหนดให้มีจริยาพระสังฆาธิการไว้เป็นหลักปฏิบัติและเป็นหลักควบคุมลงโทษแก่พระสังฆาธิการผู้ประพฤติมิชอบ ส่วนวิธีการลงโทษก็ผ่านการพิจารณาของผู้บังคับบัญชาเช่นเดียวกับการแต่งตั้ง เพื่อให้เกิดความเป็นธรรมกับเป็นการร่วมมือกันปราบปรามและป้องกันความประพฤติมิชอบของผู้ปกครองสงฆ์ อันจะนำความเสียหายมาสู่คณะสงฆ์และพระศาสนา

เนื่องจากวัดมีฐานะเป็นนิติบุคคลตามกฎหมาย เจ้าอาวาสเป็นผู้แทนของวัดในกิจการทั่วไป มีอำนาจหน้าที่บริหารการปกครองภายในวัดให้เป็นไปด้วยความเรียบร้อย รวมทั้งจัดการศาสนสมบัติของวัดให้เป็นไปด้วยดี เพื่อดำรงพระพุทธศาสนาให้เจริญยั่งยืนมั่นคงตลอดไป การตรากฎหมายเถรสมาคม ว่าด้วยการแต่งตั้งถอดถอนพระสังฆาธิการ จึงสอดคล้องกับพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ ส่วนตำแหน่งรองเจ้าอาวาส และผู้ช่วยเจ้าอาวาส ปรากฏว่ายังไม่ได้บัญญัติหรือกำหนดอำนาจหน้าที่ไว้แต่อย่างใด จึงเห็นสมควรเพิ่มเติมอำนาจหน้าที่ของรองเจ้าอาวาส และผู้ช่วยเจ้าอาวาส ในพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕ มาตรา ๓๖ ววรรคสอง เป็น "รองเจ้าอาวาส และผู้ช่วยเจ้าอาวาส มีอำนาจหน้าที่ตามที่เจ้าอาวาสมอบหมาย"

๒. ตามหลักพระพุทธศาสนาตั้งแต่พุทธกาลมาจนถึงปัจจุบัน ได้แบ่งพุทธบริษัทเป็น ๔ ประเภท คือ ภิกษุ (รวมทั้งสามเณร) ภิกษุณี (รวมทั้งสามเณรี) อุบาสก (ผู้ชาย) อุบาสิกา (ผู้หญิง) ทั้ง ๔ ประเภท แบ่งเป็น ๒ กลุ่มใหญ่ ๆ คือ

๒.๑ กลุ่มบรรพชิต หรือนักบวช จะต้องได้รับการบรรพชาอุปสมบทและรักษาศีล (พระวินัย) ตามพุทธบัญญัติที่ทรงกำหนดไว้

๒.๒ กลุ่มคฤหัสถ์หรือฆราวาส ไม่ถือเป็นบรรพชิต เนื่องจากไม่มีพุทธบัญญัติ เกี่ยวกับการบวชไว้

คำว่า “บรรพชิต” แปลตามรูปศัพท์ว่า ผู้เว้นขาดจากความชั่วทั้งปวง หมายถึง นักบวช ทั้งในพระพุทธศาสนาและศาสนาอื่น เช่น ศาสนาพราหมณ์ “บรรพชิต” ในพระสูตร คือ ชัมมจักกัปป-วัตถนสูตร หมายถึง ผู้ออกบวชเพื่อแสวงหาทางพ้นทุกข์ เช่น คำว่า “ที่สุดสองอย่าง อันบรรพชิต ไม่ควรเสพ คือ อัตตภิกลมถานุโยค (การประกอบความเพียรเพื่อทำตนให้ลำบาก) และกามสุขัลลิกานุโยค (การประกอบกิจที่เกี่ยวข้องด้วยสุขในกามคุณ)”

๓. คำว่า “สงฆ์” ตามพระวินัย หมายถึง สมมติสงฆ์ ได้แก่พระภิกษุ ๔ รูป ขึ้นไป ใน การกระทำสังฆกรรมต่าง ๆ เช่น สวดพระปาฏิโมกข์ เป็นต้น

ส่วนคำว่า “สงฆ์” ตามพระสูตร หมายถึง อริยสงฆ์ ได้แก่พระอริยบุคคลตั้งแต่ พระโสดาบันขึ้นไป ประกอบด้วย พระโสดาบัน พระสกทาคามี พระอนาคามี และพระอรหันต์ ซึ่ง ความหมายแตกต่างจากคำว่า คณะสงฆ์ ในพระราชบัญญัติคณะสงฆ์

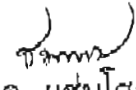
สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติเห็นสมควรนำเสนอมหาเถรสมาคมเพื่อโปรด

๑. พิจารณาความเห็นของสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติในการบัญญัติเพิ่มเติม อำนาจหน้าที่ของรองเจ้าอาวาสและผู้ช่วยเจ้าอาวาส ในพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕ มาตรา ๓๖ วรรคสอง เป็น “รองเจ้าอาวาส และผู้ช่วยเจ้าอาวาส มีอำนาจหน้าที่ตามที่เจ้าอาวาส มอบหมาย”

๒. พิจารณาความเห็นของคณะกรรมการการศึกษา ศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรม วุฒิสภา ที่เสนอขอปรับปรุงแก้ไขกฎหมายมหาเถรสมาคม ฉบับที่ ๒๔ (พ.ศ. ๒๕๔๑) ว่าด้วยการแต่งตั้ง ถอดถอนพระสังฆาธิการ ข้อ ๔ “ในกฎหมายมหาเถรสมาคมนี้ พระสังฆาธิการ หมายถึง พระภิกษุผู้ดำรง ตำแหน่งปกครองคณะสงฆ์ ดังต่อไปนี้...” เป็น “ในกฎหมายมหาเถรสมาคมนี้ พระสังฆาธิการ หมายถึง พระภิกษุผู้ดำรงตำแหน่ง ดังต่อไปนี้...” โดยตัดคำว่า ปกครองคณะสงฆ์ ออกไป

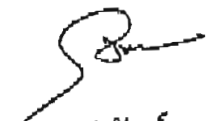
ที่ประชุมพิจารณาแล้วลงมติมอบคณะกรรมการร่างกฎหมายของมหาเถรสมาคมพิจารณา
จึงเรียนมาเพื่อโปรดมอบส่วนคุ้มครองพระพุทธศาสนาดำเนินการต่อไป

ส่วนงาน
มหาเถรสมาคม
ที่.....๕๓๐.....
วันที่.....๕.....
เจ้าหน้าที่
.....
ตรวจสอบ
.....
ผ่าน
.....

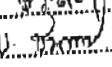
พ.
(นายพิศาล แซ่มโสภ)

ผู้อำนวยการส่วนงานมหาเถรสมาคม

มอบส่วนคุ้มครองพระพุทธศาสนาดำเนินการต่อไป

(นางจุฬารัตน์ บุญยากร)

ผู้อำนวยการสำนักเลขาธิการมหาเถรสมาคม
25 พ.ค. 2549

.....	พิมพ์
.....	ตาม
พ. 	ตรวจ